TORFAEN COUNTY BOROUGH
BWRDEISTREF SIROL TORFAEN

Adroddiad Blynyddol 2024 - 2025

Cydymffurfio â Safonau'r Iaith Gymraeg

Paratowyd yn unol â gofynion

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Mehefin 2025

This document is also available in English

Cynnwys

1. Cyflwyniad 2

2. Cefndir 3

3. Cydymffurfio 4
    - Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
    - Safonau Llunio Polisi
    - Safonau Gweithredu
    - Cwynion
    - Sgiliau'r Iaith Gymraeg
    - Hyfforddiant Iaith Gymraeg
    - Recriwtio

4. Casgliad 16

1. Cyflwyniad

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen yn ymdrechu i ddarparu gwasanaethau o ansawdd i drigolion ac ymwelwyr trwy gyfrwng y Gymraeg.

Trwy gydol 2024/54, mae'r tîm wedi gweithio gyda Cyfarwyddiaethau i godi ymwybyddiaeth a chynghori ar ofynion cyfreithiol y Safonau. Mae gwaith wedi dechrau ar Hyfforddiant Corfforaethol ar gyfer y Gymraeg i sicrhau bod gweithwyr newydd yn ymwybodol o'r pwysigrwydd a'r gofynion moesegol wrth weithredu Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi partneriaid a sefydliadau allanol sy'n darparu gwasanaethau ar ran y Cyngor gyda'r nod o wella ansawdd ac argaeledd gwasanaethau Cymraeg.

Mae'r adroddiad yma'n cyflwyno'n cydymffurfiad â'r Safonau ac yn cyflwyno'r data angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024/25. Rydym wedi dileu rhwystrau a allai wahardd cynnydd y Safonau a bydd yn arwain i fwy o hyrwyddo a chyflogi staff i ddarparu ein gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Cyflwynwyd yr adroddiad yma i'r Cyngor llawn ac mae'n sicrhau fod Aelodau Etholedig yn llwyr ymwybodol o'r cyfrifoldebau corfforaethol a rhwymedigaethau statudol o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Bydd yr Adroddiad Blynyddol, wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor, yn cael ei gyhoeddi ar wefan gorfforaethol y Cyngor (www.torfaen.gov.uk), o dan adran yr iaith Gymraeg a bydd ar gael mewn swyddfeydd lleol ble mae mynediad i'r cyhoedd, erbyn 30 Mehefin 2025 fan bellaf.

2. Cefndir

Cynhyrchir yr Adroddiad Blynyddol hwn dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 1) 2015. O dan y fframwaith cyfreithiol mae gofyn i Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen adrodd ar bum maes statudol.

Meysydd	Safon a/neu Isadran Berthnasol
Cydymffurfiad	158, 164, 170
Cwynion	147, 148, 149, 156, 158 *(2)*, 162, 164 *(2)*, 168 *(a),* 170 *(2) (d)*
Sgiliau'r Iaith Gymraeg	170 *(2) (a),* 151
Hyfforddiant Iaith Gymraeg	170 *(2) (b) (c),* 152
Recriwtio	170 *(2) (ch),* 154

Ceir manylion Safonau Iaith Gymraeg y Cyngor o fewn yr Hysbysiad Cydymffurfio dyddiedig 30 Medi 2015. Mae'r cyngor yn ddarostyngedig i 170 o Safonau sydd wedi'u cynnwys yn yr Hysbysiad Cydymffurfio. Mae copi o Hysbysiad Cydymffurfio Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen ar gael yma

Yn ystod 2024/2025, roedd y Tîm Iaith Gymraeg yn rhan o'r Uned Cefnogi Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n eistedd o dan gyfarwyddiaeth Oedolion a Chymunedau. Ar hyn o bryd, mae pedwar aelod staff yn gweithio ar gyflawni gwaith Iaith Gymraeg corfforaethol ar ran y Cyngor:

Swyddog yr Iaith Gymraeg
Cydgysylltydd Cyfieithu Cymraeg
Cyfieithwyr yr Iaith Gymraeg (1 x Ll/A, 1 x Rh/A)

Cyfarwyddiaeth Oedolion a Chymunedau
Uned Cefnogi Gwasanaethau Cyhoeddus
Y Ganolfan Ddinesig,
Pont-y-pŵl
Torfaen, NP4 6YB

Ffôn: (01495) 766096

Yr Aelod Gweithredol a benodwyd ar gyfer Llywodraeth Gorfforaethol a Pherfformiad (gan gynnwys yr Iaith Gymraeg) ar gyfer 2024/25 oedd y Cyng. Peter Jones

3. Cydymffurfio

Cyhoeddwyd canllawiau a dehongliad y Cyngor ar gyfer staff ar ofynion y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau ar fewnrwyd y Cyngor. Bydd y cyngor yn cynnal ei ymarfer siopwr cudd ei hunain i sicrhau cydymffurfiad cyson â'r Safonau.

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Grŵp Safonau	Camau a Gymerwyd yn ystod 2024/25	Camau i'w cymryd yn ystod 2025/26
Safonau 1 - 7 Gohebiaeth a ddanfonwyd ac a dderbyniwyd	Cyhoeddi canllawiau drwy Bwletin Staff Mae cyfeiriadau e-bost corfforaethol wedi'u cyfieithu a byddwn yn parhau i weithio gydag SRS i fabwysiadu'r cyfeiriadau dwyieithog newydd	Monitro gohebiaeth gyffredinol â'r cyhoedd i sicrhau cydymffurfiaeth.
Safonau 8 - 22 Galwadau ffôn a wnaed ac a dderbyniwyd	Yn dilyn ymchwiliad gan Gomisiynydd y Gymraeg, mae'r Cyngor wedi adolygu eu gweithdrefn ar gyfer galwadau a dderbynnir yn Gymraeg. Rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2025 derbyniodd prif ganolfan alwadau y Cyngor gyfanswm o 81,952 o alwadau. Dewisodd 0.83% (682 o alwadau) o'r galwyr hyn yr opsiwn Cymraeg.	Sicrhau bod aelodau a staff yn ymwybodol o'r protocol wrth ddelio â galwadau Cymraeg. Sicrhau bod y grŵp "hela" Cymraeg yn cael ei ddiweddaru a'i rannu gyda'r staff perthnasol
Safonau 24 - 36 Cyfarfodydd gyda'r Cyhoedd	Mae staff wedi cael eu hatgoffa ar ofynion y Safonau, a phan fo'n ofynnol cyfieithu ar y pryd mewn cyfarfodydd cyhoeddus.	Ymchwilio i sut y byddai cyfieithu ar y pryd yn gweithio yn siambr y Cyngor ar gyfer cyfarfodydd amlieithog mawr.
Safonau 37 - 51, 69 - 70 Dogfennau dwyieithog eraill	Parhau i weithio gyda'n tîm Cyfathrebu i sicrhau bod dogfennau'n cael eu cynhyrchu yn unol â'r Safonau.	Monitro samplau o ddogfennau i sicrhau cydymffurfiaeth.

Safonau 52 - 60 Gwefannau, Cyfryngau Cymdeithasol ac Apiau, a Pheiriannau Hunanwasanaeth	Derbyniodd tudalennau Cymraeg y wefan gorfforaethol 89,216 o ymweliadau yn ystod 2024/25, o'i gymharu â 1,819,439 o ymweliadau ar y tudalennau Saesneg. Wrth edrych yn fanylach, ers mis Hydref 2024 bu rhai anghysondebau yn yr ymweliadau i ochr Cymraeg o'r wefan. Gan arwain at cynnydd sylweddol bob ychydig ddyddiau. Mae'r ymweliadau hyn yn fyr iawn (llai nag 1 eiliad) a gan wahanol ddefnyddwyr. Mae hyn felly wedi amharu ar y ffigurau'n sylweddol.	Monitro gwefannau sy'n eiddo i'r Cyngor i sicrhau cydymffurfiaeth. Gweithio gyda sefydliadau allanol sy'n darparu gwasanaethau ar ein rhan i sicrhau cydymffurfiaeth. Ymchwilio pam y bu cynnydd anghymesur mewn ymweliadau (adroddwyd trwy Google Analytics)
Safonau 61 - 63 Arwyddion	Roedd 1 datblygiad newydd yn ystod 2024/25. 1 enw stryd wedi'i gymeradwyo (100%) gydag enw Cymraeg. Mae hyfforddiant uniongyrchol wedi'i roi i staff sy'n comisiynu arwyddion priffyrdd ac enw strydoedd. Nid yw enwau strydoedd presennol yn cael eu cyfieithu.	Monitro ailosod arwyddion ac arwyddion newydd. Sicrhau bod gweithdrefn arwyddion ffordd newydd yn addas i'r diben Bydd y Cyngor yn anelu at safoni enwau lleoedd yn y fwrdeistref (yn unol â Chomisiynydd y Gymraeg)
Safonau 64 - 68 Gwasanaethau'r Dderbynfa	Gwnaed ymweliadau cyfnodol yn ystod y flwyddyn i sicrhau cydymffurfiaeth.	Gweithio gyda gofal cwsmeriaid i fynd i'r afael ag unrhyw hyfforddiant sydd ei angen.

Safonau 71 - 75 Rhoi Grantiau	Mae’r adran Archwiliad Mewnol yn asesu perfformiad unrhyw gyllid a ddyfarnwyd fel rhan o grant yn unol â'r Safonau dyfarnu grantiau. Nid oes unrhyw asesiadau wedi'u cynnal yn ystod 2024/2025 mewn perthynas â cydymffurfiaeth grantiau	Sicrhau bod y Gymraeg wedi'i chynnwys o fewn cytundebau grant. Yn ystod 2025/2026 bydd y tîm Archwilio Mewnol yn cynnal archwiliad ar grantiau'r trydydd sector.
Safonau 76 - 80 Rhoi Cytundebau	Mae'r holl wahoddiadau caffael yn cynnwys sgorio elfennau Cymraeg. Cynigir cymorth Cymraeg i bob tendr llwyddiannus.	Parhau i weithio gyda darparwyr trydydd parti ar ofynion iaith Gymraeg a darparu cymorth ymarferol
Safonau 81 - 82 Hyrwyddo Gwasanaethau Iaith Gymraeg	Canllawiau i staff ar hyrwyddo gwasanaethau drwy'r cyfryngau cymdeithasol .	Monitro'r cyfryngau cymdeithasol i sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu hyrwyddo'n weithredol a bod cynnwys yn cael ei gyhoeddi yn unol â'r Safonau.
Safon 83 Hunaniaeth Gorfforaethol	Mae hunaniaeth gorfforaethol y Cyngor yn ddwyieithog	Monitro cydymffurfiaeth
Safonau 84 a 86 Cyrsiau Addysgol	Mae cyrsiau'n symud yn bennaf i lwyfannau digidol ac yn cael eu cynnig yn ddwyieithog.	Sicrhau bod yr asesiad o gyrsiau yn cael ei gyhoeddi ar ein gwefan Byddwn yn datblygu dull o gofnodi nifer y mynychwyr a'r dewis iaith.
Safon 87 Systemau Cyhoeddiadau Cyhoeddus	Mae'r cyhoeddiadau a wneir ym mhob lifft yn Swyddfeydd y Cyngor yn ddwyieithog.	Monitro cydymffurfiaeth

Safonau Llunio Polisi

Cyhoeddir canllawiau a dehongliad y Cyngor ar ofynion y Safonau Llunio Polisi ar fewnrwyd y Cyngor.

Grŵp Safonau	Camau a Gymerwyd yn ystod 2024/25	Camau i'w cymryd yn ystod 2025/26
Safonau 88 - 93	Defnyddir asesiad effaith integredig y Cyngor, sy'n gysylltiedig â'r 7 nod llesiant cenedlaethol, i sicrhau bod "ymdrech gydwybodol" wedi'i wneud i nodi effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg. Mae gan Uned Iaith Gymraeg oruchwyliaeth o bob penderfyniad polisi sy'n gofyn am asesiad effaith integredig cyn ei gyflwyno i'r Aelodau Etholedig Mae hyfforddiant ar-lein wedi'i ddatblygu i gynorthwyo swyddogion i gwblhau'r Asesiad Effaith Integredig	Monitro cwblhau'r modiwl hyfforddi ar-lein gan swyddogion ac adrodd % o fewn yr Adroddiad Monitro Blynyddol.

Safonau Gweithredu

Cyhoeddir canllawiau a dehongliad y Cyngor ar gyfer staff ar ofynion y Safonau Gweithredu ar fewnrwyd y Cyngor. Bydd y cyngor yn cynnal ei ymarfer siopwr cudd ei hunain i sicrhau cydymffurfiad cyson â'r Safonau.

Grŵp Safonau	**Camau a Gymerwyd yn ystod 2023/24**	**Camau i'w cymryd yn ystod 2024/25**
Safonau 99 – 104 Dogfennau Cyflogaeth	Mae'r holl ddogfennau electronig Adnoddau Dynol yn ddwyieithog. Mae'r system awtomataidd ar gyfer nodi gwyliau / absenoldebau, treuliau a gwerthuso staff yn parhau i fod yn Saesneg yn unig.	Monitro i sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 105 – 111 Polisïau Adnoddau Dynol	Darperir holl bolisïau Adnoddau Dynol y Cyngor yn Gymraeg ar fewnrwyd y staff (SWOOP).	Monitro i sicrhau cydymffurfiaeth
Safonau 112 – 119 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu;	Mae 16 o weithwyr (2.04% o'r rhai sydd wedi cwblhau eu dewis iaith) wedi nodi mai Cymraeg yw eu dewis iaith gyfathrebu	Nod yw annog 100% o staff i gwblhau data sgiliau iaith Gymraeg sy'n cynnwys dewis iaith.
Safonau 120 - 125 Mewnrwyd y Staff ac Adnoddau TG	Mae gan staff fynediad i'r Cysgliad, "Tô Bach" a 'phecyn iaith' Cymraeg gan Microsoft ar bob cyfrifiadur wedi ei ddiwygio a newydd	Diweddaru'r holl adnoddau ar dudalennau Cymraeg y fewnrwyd
Safon 127 Sgiliau Iaith Staff	Gweler yr adran ar *sgiliau iaith Gymraeg*.	Nod yw annog 100% o staff i gwblhau data sgiliau iaith Gymraeg sy'n cynnwys dewis iaith

Safonau 128 - 133 Hyfforddi staff	Gweler yr adran ar *Sgiliau Cymraeg.* Mae hyfforddiant yn cael ei ddatblygu ar system Thinqi. Yn ystod 2024/2025, ymgymerodd 23 o weithwyr â hyfforddiant Cymraeg.	Parhau i hyrwyddo dysgu Cymraeg fel sgil gwerthfawr. Datblygu modiwl ymwybyddiaeth Cymraeg ar-lein ac edrych ar ei wneud yn orfodol i bob dechreuwr newydd
Safonau 134 - 135 Geiriad a Logo ar gyfer Llofnod E-byst Staff	Mae'r holl staff yn cael eu hatgoffa, drwy reolwyr llinell, i gael llofnod e-bost dwyieithog yn unol â safonau corfforaethol. Mae'r logo "Cymraeg Gwaith" ar gael i staff ei lawrlwytho ar y fewnrwyd. Mae staff yn gallu dewis cefndiroedd Teams sy'n arddangos logo Iaith Gwaith Cymraeg	Diweddaru'r holl adnoddau ar dudalennau Cymraeg y fewnrwyd
Safonau 136 - 140 Y Broses Recriwtio	Gweler yr adran *Recriwtio*	Monitro cydymffurfiaeth
Safonau 141 - 143 Arwyddion Mewnol	Mae hyfforddiant uniongyrchol wedi'i roi i staff sy'n comisiynu arwyddion mewnol.	Monitro holl swyddfeydd y Cyngor i sicrhau cydymffurfiaeth.
Safon 144 Cyhoeddiadau'r Gweithle	Mae'r cyhoeddiadau a wneir ym mhob lifft yn swyddfeydd y Cyngor yn ddwyieithog.	Parhau i fonitro

Cwynion

Mae pob cwyn a dderbynnir gan drigolion trwy gyfrwng y Gymraeg neu sy'n ymwneud â methiant i gydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaeth iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn unol â pholisi cwyno corfforaethol y Cyngor. Caiff cwynion eu categoreiddio dan dri cham

- **Cam 1 -** Datrys cwyn yn anffurfiol o fewn 10 diwrnod gwaith
- **Cam 2 -** Cwyn Cam 1 sydd wedi ei chyfeirio at swyddog uwch neu gŵyn sy'n ymwneud â mwy nag un maes gwasanaeth. Caiff cwynion eu harchwilio'n ffurfiol a chânt ymateb o fewn 20 diwrnod gwaith.
- **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus / Comisiynydd y Gymraeg -** Cwyn Cam 2 sydd wedi ei chyfeirio at swyddog neu gorff uwch a all gael arolwg annibynnol ar ran yr achwynydd. Byddai'r Ombwdsmon yn disgwyl i'r achwynydd fod wedi defnyddio proses gwyno lawn y Cyngor cyn cysylltu, ac eithrio dan amgylchiadau eithriadol. O dan adran 71 Mesur y Gymraeg (Cymru), mae Comisiynydd yr Iaith yn medru derbyn cwynion a anfonir yn uniongyrchol i swyddfa'r Comisiynydd ac ymchwilio ar eu rhan, os tybir bod y gŵyn yn un ddilys.

Yn ystod 2024/2025, Ni dderbyniwyd unrhyw gwyn.

Cam 1:	Cam 2:	Comisiynydd y Gymraeg
0	0	0

<u>Cam 1</u>
Ni chafwyd unrhyw gwynion gan y cyhoedd yn ystod y cyfnod hwn.

<u>Comisiynydd y Gymraeg</u>
Ni chynhaliwyd unrhyw ymchwiliadau newydd gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod 2024/2025

CS1061 - (diweddariad)	Cwyn gan aelod o'r cyhoedd ar 28/09/2022 Mae hyn yn cyfeirio at gŵyn a godwyd ym mis Medi 2022, ond ni chafodd ei hymchwilio a'i chyfeirio at Dribiwnlys y Gymraeg i'w phenderfynu. Ail-agorwyd yr achos ym mis Mehefin 2023. Mae'r gŵyn yn ymwneud â enwau strydoedd ac ystyriaeth i'r Gymraeg wrth wneud penderfyniadau'r Cyngor. Daeth yr ymchwiliad i'r casgliad nad oedd Cyngor Torfaen wedi cydymffurfio'n llawn â'r Safonau perthnasol, a gosodwyd nifer o gamau gweithredu. Mae'r rhain i gyd wedi'i gweithredu ac mae'r achos wedi'i gau.
CS1149 - (diweddariad)	Cwyn a godwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 25/11/2023. Roedd pedair galwad ffôn heb eu hateb a wnaed fel rhan o'r ymarfer siopwr cudd y Comisiynydd. Daeth yr ymchwiliad hwn i'r casgliad bod Torfaen ddim wedi cydymffurfio'n llawn â'r Safonau perthnasol, a gosodwyd nifer o gamau gweithredu. Mae'r rhain i gyd wedi'i weithredu ac mae'r achos wedi'i gau.

Sgiliau'r Iaith Gymraeg

Yn ystod 2024/2025, newidiodd y lefelau ar gyfer cofnodi sgiliau Cymraeg i'r Fframwaith Cyfeirio Ewropeaidd Cyffredin ar gyfer Ieithoedd (CEFR).. Mae'r CEFR yn trefnu hyfedredd iaith ar chwe lefel, A1 i C2, y gellir eu hail-grwpio yn dair lefel eang: Defnyddiwr Sylfaenol, Defnyddiwr Annibynnol a Defnyddiwr Hyfedr, a gellir eu rhannu ymhellach yn ôl anghenion y cyd-destun lleol. Mae'r lefelau yn cael eu diffinio trwy ddisgrifyddion gallaf-wneud'.

Nid oedd CEFR yn cyd-fynd yn union â'r graddfeydd ALTE a ddefnyddiwyd gennym hyd at fis Rhagfyr 2024. Felly, rydym wedi lansio ymgyrch i gasglu'r data hwn gan staff newydd a phresennol, bydd hyn yn ein hysbysu o bwy sydd â'r sgiliau Cymraeg angenrheidiol i ddarparu gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn helpu unrhyw feysydd eraill lle gallwn ei chael hi'n anodd darparu gwasanaethau Cymraeg.

Hyd yn hyn, mae 15% o'r staff wedi cwblhau'r asesiad. Isod mae'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael am sgiliau Cymraeg staff a'u dewis iaith.

Mae'r data isod yn amlinellu pob maes gwasanaeth a'r lefelau hyfedredd Cymraeg, a asesir gan ddefnyddio graddfeydd Fframwaith Cyfeirio Ewropeaidd Cyffredin ar gyfer Ieithoedd (CEFR).

A1	-	Mynediad
A2	-	Sylfaen
B1	-	Canolradd
B2	-	Uwch
C1	-	Hyfedredd
C2	-	Rhugl

Nifer o Staff â Sgiliau Cymraeg yn ôl Cyfarwyddiaeth

Cyfarwyddiaeth	Siarad Cymraeg	Darllen Cymraeg	Deall Cymraeg	Ysgrifennu Cymraeg
Children and Family Services	154	144	148	147
Adults and Communities	53	50	49	50
Resources Directorate	50	44	44	43
Economy & Environment	22	21	22	22
Shared Resource Service	20	20	20	19

16

o Staff yn dymuno Cyfathrebu yn Gymraeg

Nifer y Staff sydd â Sgiliau Cymraeg yn ôl Lefel Cymhwysedd

Disgrifiad	Siarad Cymraeg	Darllen Cymraeg	Deall Cymraeg	Ysgrifennu Cymraeg
C1 Proficiency - Express fully and precisely (Mynegu'n llawn ac yn gywir)	3	3	3	3
B2 Level - Advanced (Uwch)	10	8	8	8
B1 Level - Intermediate (Canolradd)	18	15	16	14
C2 Proficiency - Fully proficient (Rhugl)	32	28	29	30
A2 Level - Foundation (Sylfaen)	54	51	51	52
A1 Level - Entry (Mynediad)	182	174	176	174

Nifer y Staff (yn ôl Cyfarwyddiaeth) sydd â Sgiliau Cymraeg da (C1 a C2)

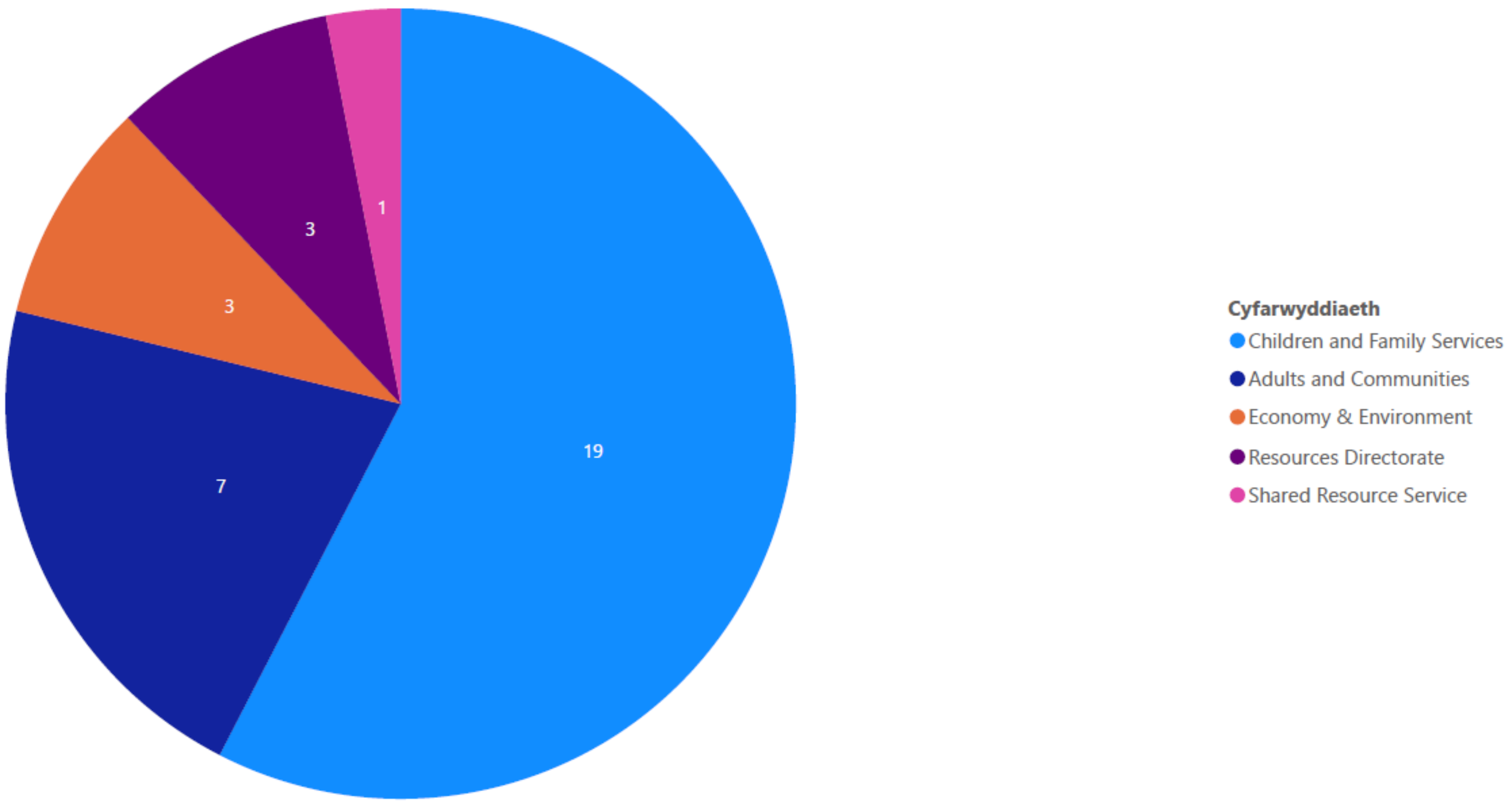

Hyfforddiant iaith Gymraeg

Mae'r Cyngor yn cynnal nifer o gyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg, gyda'r bwriad o gynyddu gallu siaradwyr Cymraeg yn y sefydliad a datblygu hyder staff sy'n gyndyn o ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg. Mae'r cyrsiau i gyd yn cael eu hariannu'n ganolog.

Yn ystod 2024/2025, aeth 14 o gyflogeion i hyfforddiant iaith Gymraeg drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol (a ddarperir gan Goleg Gwent).

Mae 5.73% o'n gweithlu yn gallu siarad Cymraeg (Lefelau A1-C2)

Astudiodd 3 aelod o staff y Gymraeg drwy "Say Something in Welsh", cwrs ar-lein.

Cwblhaodd 4 aelod o staff yr hyfforddiant ymwybyddiaeth ar-lein drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol

O dan Safon 128, mae'n ofynnol i'r Cyngor ddarparu hyfforddiant Cymraeg i staff yn y meysydd canlynol, os ydynt yn cael eu cynnig yn Saesneg:

- Recriwtio a chyfweld;
- Rheoli perfformiad;
- Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu;
- Cyfnod sefydlu;
- Delio gyda'r cyhoedd; a
- Iechyd a diogelwch.

Darparwyd hyfforddiant mewn rhai o'r meysydd hyn yn ystod 2024/25, cynigwyd, yn y gwahoddiad, ddewis iaith i'r rhai a fynychodd. Ni dderbyniwyd unrhyw geisiadau am hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyrsiau'n symud yn bennaf i lwyfannau digidol ac yn cael eu cynnig yn ddwyieithog a byddwn yn datblygu dull o gofnodi ac adrodd ar nifer y mynychwyr a'r iaith a ddewiswyd.

Recriwtio

Yn ystod 2024/25, hysbysebwyd **718** o swyddi newydd neu wag gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen

Roedd nifer y swyddi yn y categori a oedd yn gofyn am sgiliau iaith Gymraeg fel a ganlyn:

Categori	**Nifer y swyddi a gategoreiddiwyd**	**Canran y swyddi a gategoreiddiwyd**
Hanfodol	38	5.29
Dymunol	69	9.61
Angen dysgu	5	0.70
Dim angen sgiliau Cymraeg	606	84.40

Fel rhan o'r broses recriwtio, ac fel gofyniad dan Safon 136, rhaid asesu pob swydd o ran ei sgiliau iaith Gymraeg.

O fis Mawrth 2025 ymlaen, bydd y Cyngor yn asesu swyddi gwag yn erbyn dwy catagori yn unig: Cymraeg dymunol neu Cymraeg hanfodol. Bydd hyn yn caniatáu i ymgeiswyr nodi eu lefel Cymraeg a chyfrannu at ddarparu gwasanaethau Cymraeg i'r cyngor.

4. Casgliad

Strategaeth Hyrwyddo 5 Mlynedd
Mae'r Cyngor yn parhau i weithio gyda Menter Blaenau Gwent, Torfaen a Mynwy, a sefydliadau partner eraill i gyflawni canlyniadau'r strategaeth 5 mlynedd (2024 – 2029).

Mae 5 maes allweddol a gwmpesir gan y Strategaeth:
1. Deddfwriaeth a Pholisi
2. Addysg
3. Y Gymuned
4. Cyflenwi Gwasanaethau
5. Y Gweithle

Mae'r Strategaeth wedi'i halinio'n agos â Chynllun Strategol Addysg Cymru (WESP) a Strategaeth Llywodraeth Cymru – Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg.

Bydd Comisiynydd y Gymraeg yn cynnal adolygiad o Strategaethau Hyrwyddo ledled Cymru yn ystod 2025/2026

Archwiliad Sgiliau Staff.
Mae gennym lawer o staff sydd wedi mynd trwy addysg cyfrwng Cymraeg yn y fwrdeistref, ond gwyddom fod sgiliau yn aml yn cael eu hanghofio, a bod hyder yn cael eu colli. Hoffem gefnogi ein staff i barhau i ddefnyddio'r sgiliau bywyd hynod werthfawr hynny. Bydd hyn hefyd yn caniatáu inni ddeall ble mae gennym fylchau sgiliau fel y gallwn edrych i lenwi'r rhain trwy recriwtio a / neu hyfforddi yn y dyfodol.

Ar ddechrau 2024, lansiwyd ymgyrch newydd i annog ein staff i gofnodi eu sgiliau iaith ar iFOR (ein system AD) gan ddefnyddio lefelau CEFR. Mae'r 6 lefel o sgiliau sy'n amrywio o ddechreuwr pur (A1) i 'rhugl' (C2) wedi'u cysylltu â chymwysterau cydnabyddedig a fframwaith asesu arall ac er mwyn ein halinio â sefydliadau eraill y sector cyhoeddus.

Dileu rwystrau
Ym mis Ebrill 2024, cafodd y tâl mewnol ar gyfarwyddiaethau am gyfieithiadau ei ddileu, gan leddfu'r rhwystrau sy'n wynebu rheolwyr wrth gydbwyso pwysau'r gyllideb a chydymffurfio â safonau'r Gymraeg. Yn ogystal, fe wnaethom drosglwyddo i system electronig ar gyfer wneud cais am ac olrhain cyfieithiadau, gan symleiddio'r broses ar gyfer staff a chyfieithwyr.

Mae'r newidiadau hyn wedi ein galluogi i roi mwy o bwyslais ar hyrwyddo'r Gymraeg a gwella ein gwasanaethau Cymraeg i breswylwyr.

Yn ystod y 2 flynedd ddiwethaf mae'r Cyngor wedi bod yn rhan o gynllun peilot Llywodraeth Cymru. Ymgyrch sy'n ceisio annog pobl o bob cefndir i ddewis addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant. Mae'r bartneriaeth 'Cymraeg i Bawb' wedi bod mor llwyddiannus nes ei bod bellach yn cael ei wthio ledled Cymru gyda chymorth Mentrau Iaith Cymru.

Digwyddiadau Diwylliannol
I ddathlu diwylliant Cymru mewn partneriaeth â Menter Iaith Blaenau Gwent, Torfaen a Mynwy, mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi'r ŵyl 'Torf-hwyl'. Digwyddiad cerddoriaeth, adrodd straeon a gweithgareddau gyda'r nod o hyrwyddo diwylliant Cymru ymhlith plant a phobl ifanc, waeth beth fo'u cefndir. Cynhaliwyd y digwyddiad yn Ysgol Panteg yn 2024/2025.

Roedd y Cyngor hefyd yn hyrwyddo ymwybyddiaeth o Ddydd Gŵyl Dewi, Santes Dwynwen, a'r Eisteddfod drwy gydol y flwyddyn. Cyflawnwyd hyn yn bennaf trwy gyfathrebu mewnol staff, bwydlenni thema yn y Caffi Inspire, ac arddangos baneri amrywiol y tu allan i'r Ganolfan Ddinesig.

Datblygu Polisi
Mae'r Cyngor wedi cryfhau ei Asesiad Effaith Integredig (IIA) yn dilyn cyngor gan Gomisiynydd y Gymraeg. Mae'r asesiad bellach yn cyfeirio at yr "ymdrech gydwybodol" sydd ei angen ar gyfer pob penderfyniad polisi.

Mae modiwl hyfforddi ar-lein newydd wedi'i ddatblygu i eistedd ochr yn ochr â'r IIA a chynorthwyo rheolwyr ac uwch swyddogion i wneud "ymdrech gydwybodol" wrth asesu effeithiau cadarnhaol ac andwyol polisiau, yn uniongyrchol ac yn uniongyrchol ar y Gymraeg.

Mae'r angen i asesu effeithiau yn gynharach yn y broses datblygu polisi yn parhau i fod yn allweddol i'r broses. Rydym wedi gweithio gyda chydweithwyr o’r tîm Ddatblygu Corfforaethol i sicrhau bod hyn yn cael ei wneud yn glir i'r holl swyddogion sy'n ymwneud â chwblhau'r IIA